

zaaknummer: 451318
afdelingsnaam: B&O-Sociaal Domein
steller: Irma Dijkstra
onderwerp: Zienswijze conceptbegroting GR Tomin 2019

Voorstel

1. Kennis te nemen van de ontwerpbegroting 2019 van het werkvoorzieningsschap Tomingroep.
2. Kennis te nemen van de jaarstukken 2017 van het werkvoorzieningsschap Tomingroep.
3. Bijgaande concept-zienswijze in te dienen bij het Algemeen Bestuur over de ontwerpbegroting 2019 van het werkvoorzieningsschap Tomingroep.

Samenvatting

In dit advies worden college en raad meegenomen in de aard en de achtergrond van het Werkvoorzieningsschap Tomingroep BV, de jaarrekening 2017 en de conceptbegroting 2019, en de onderbouwing van het advies over de concept-zienswijze op de begroting 2019. Ook wordt het proces beschreven om vaststelling van deze concept- begroting in het Algemeen Bestuur (AB) van de Tomingroep mogelijk te maken.

De gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek en de gemeente Almere hebben in 1988 de Gemeenschappelijke Regeling Tomingroep (het Schap) opgericht. De gemeenten hebben hun bevoegdheden en verplichtingen op grond van de Wet sociale werkvoorziening (hierna: Wsw) overgedragen aan het Schap. Het Schap heeft voor deze taak Tomingroep BV aangewezen als werkverband in de zin van de Wsw. De werknemers in de sociale werkvoorziening (hierna: sw) werken volgens een volwaardige arbeidsovereenkomst bij het Schap en zijn collectief gedetacheerd bij Tomingroep BV. Volgens de samenwerkingsovereenkomst tussen het Schap en de BV is vastgelegd welke activiteiten Tomingroep BV uitvoert om sw-medewerkers te helpen bij het verkrijgen van een betaalde baan binnen of buiten Tomingroep. De gemeenten verlenen jaarlijks een bijdrage aan het Schap voor de uitvoering van de Wsw. Deze bijdrage wordt gedekt uit de rijkssubsidie die Hilversum jaarlijks ontvangt en bedraagt circa €7 miljoen.

Het Werkvoorzieningsschap Tomingroep heeft nu de jaarstukken 2017 en de conceptbegroting 2019 opgesteld. Op de conceptbegroting 2019 kan de gemeenteraad op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen een zienswijze indienen. Deze is in concept bijgevoegd. Geen zienswijze wordt gevraagd op de jaarrekening 2017. Gemeenteraden hebben vervolgens tot 8 juni 2018 de gelegenheid om hun zienswijzen op de begroting in te dienen. Daarna wordt de ontwerpbegroting ter vaststelling voorgelegd aan het Algemeen Bestuur van Tomingroep (hierna: AB). Het AB behandelt de ontwerpbegroting op 21 juni 2018. De zienswijzen van gemeenteraden worden bij deze behandeling betrokken. Na vaststelling door het AB wordt de begroting op uiterlijk 31 juli bij de Provincie Noord Holland ingediend en ontvangen de gemeenteraden een kopie van de vastgestelde begroting 2019.

Gezien de verwachte geconsolideerde (samengevoegde) resultaten in de meerjarenraming van Tomingroep (Schap én BV) is het advies om in te stemmen met deze begroting en daarnaast bijgaande concept-zienswijze in te dienen. Hierin wordt de door Tomin ingezette lijn voorzichtig positief-kritisch gesteund door Hilversum.

Van college en raad wordt van rechtswege geen zienswijze gevraagd op bijgevoegde jaarstukken van het Schap over 2017. De raad dient wel kennis te kunnen nemen van de jaarrekening. In dit advies wordt daarom de jaarrekening ook toegelicht.

Inleiding

De Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningsschap Tomingroep: wat en waarom

De Tomingroep zorgt voor de uitvoering van de sociale werkvoorziening (sw) voor de inwoners uit onder andere Hilversum die hiervoor in het verleden een indicatie hebben gekregen. Met de afbouw van de sw door de komst van de Participatiewet in 2015 komen geen nieuwe inwoners meer in de sw terecht. De huidige medewerkers in de sw blijven hun arbeidsovereenkomst en cao positie met het Schap behouden tot hun pensioen of eventueel overlijden of verhuizen. Inwoners die vanaf 2015 aangewezen zijn op een vorm van begeleid werk of beschut werk, krijgen begeleiding vanuit het Sociaal Plein naar een passende werkplek bij een werkgever. In Hilversum lukt het om voor iedereen met een Participatiewet uitkering die is aangewezen op begeleid en beschut werk een passende plek te vinden en bestaat in 2019 geen wachtlijst.

Het financieel meerjarenperspectief van het Schap: ontwikkeling en risicobeheersing

De komende jaren laat de begroting van het Schap tot 2022 een negatieve ontwikkeling zien. Dat heeft te maken met de teruglopende subsidie vanuit het Rijk per medewerker in de sociale werkvoorziening (sw). Tomin bestaat uit twee gescheiden entiteiten die met elkaar samenwerkingsafspraken hebben: het Werkvoorzieningsschap ('Schap') en Tomin BV, het bedrijf waar de verschillende business units zorgen voor omzet en werkgelegenheid voor een brede doelgroep.

In voorliggende begroting van het Schap is de aanvulling vanuit de BV niet gedetailleerd zichtbaar en daarom tekstueel toegelicht in de bijlage. De toelichting op de samenhang Schap-BV is belangrijk om het verschil en de samenhang tussen BV en Schap te kunnen duiden.

Het financieel meerjarenperspectief van Tomin BV

De verliezen van Tomin Schap worden in 2019 tot nul gereduceerd doordat Tomin BV het tekort aanvult. Deze samenvoeging van resultaten noemen we het geconsolideerd resultaat.

Om ook voor de komende jaren de aanvulling uit de winsten in de BV op het tekort in het schap mogelijk te maken, heeft het Algemeen Bestuur van de Tomingroep eind 2017 besloten om Tomingroep in te blijven zetten als werkgever die werkgelegenheid biedt voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Deze bestuursopdracht houdt in dat werkgelegenheid die ontstaat door het vertrek van sw'ers, maximaal wordt ingevuld door werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt. Zo wordt de werkgelegenheid binnen Tomingroep BV benut en zorgen we ervoor dat het bedrijf financieel gezond blijft.

Deze koers is begin 2018 vertaald in het bedrijfsplan van de directie van de BV "Tomin maakt er werk van". Door deze aanpassing verandert het meerjarenperspectief van de BV en blijft het eigen vermogen op peil.

Beschouwing college Hilversum van ontwikkelingen Tomin BV

Het college van Hilversum is tevreden met de veranderrichting. Deze is gericht op de toekomst en op behoud en zelfs uitbreiding van werkgelegenheid voor de doelgroep Participatiewet. Dat maakt het mogelijk om de sociale werkvoorziening voor de meest kwetsbaren te blijven uitvoeren in het Schap zonder extra gemeentelijke financiële bijdrage. En levert in de BV werkgelegenheid voor een bredere doelgroep op. Tegelijk heeft het college ook kanttekeningen. Deze kanttekeningen zijn eerder door het college verwoord in een bestuurlijke reactie aan het Algemeen Bestuur bij de vaststelling van het aangepaste bedrijfsplan. Vanwege de relatie tussen de geldstromen Tomin BV-Schap is het ook voor de advisering over de begroting van het Schap van belang om deze kritische kanttekeningen te beschouwen in dit licht: zien we onze zorgen verwerkt en stellen ze ons gerust? In de zienswijze is de vraag daarom gesteld om goede meetbare prestatieafspraken.

Beschouwing college Hilversum van jaarrekening Schap 2017

Het jaar 2017 is afgesloten met een beter resultaat dan 2016. Enerzijds had het Schap te maken met lagere subsidie per sw'er en anderzijds met lagere kosten door een lager totaal aantal sw'ers. Mensen stromen wel uit de sociale werkvoorziening, maar niet meer in. Per saldo leverde dit voor het Schap een negatief resultaat af, maar door de aanvulling vanuit Tomin BV is het uiteindelijk resultaat €307K.

Beschouwing college Hilversum van begroting Schap

De voorliggende begroting is zoals gezegd gebaseerd op de consolidatie van de resultaten BV en Schap. Op grond van de samenhang in financieel opzicht en op grond van de continuïteit aan werkgelegenheid die hiermee geborgd is voor de komende jaren, is het college positief kritisch: overwegende, dat het Algemeen Bestuur de kritische aanbevelingen van Hilversum heeft overgenomen, heeft het college in de voorliggende begroting van het Schap voldoende vertrouwen.

Het college plaatst ook belangrijke kanttekeningen en adviseert de raad, om deze kanttekeningen aan het Algemeen Bestuur mee te geven. Zie onder kanttekeningen.

Probleemstelling/doel

1. Continuïteit in 2019 in de uitvoering van de sociale werkvoorziening voor inwoners in de Sociale Werkvoorziening uit Hilversum
2. De raad kennis te laten nemen van de financiële positie van het Werkvoorzieningsschap Tomingroep via de conceptbegroting 2018.
3. De raad onderbouwd te kunnen adviseren een positief-kritische zienswijze op de meerjarenbegroting te geven.

Argumenten

1. *Het Schap sloot 2017 met een positief resultaat af en is ook in 2019 landelijk gezien een van de weinige sociaal werkbedrijven zonder financiële tekorten.*
Het geconsolideerde jaarresultaat van het Schap over 2017 is positief. Zie hiertoe ook de inleiding van de jaarrekening van het Schap over 2017: “het netto resultaat van het Werkvoorzieningsschap Tomingroep bedraagt hiermee voor 2017 307K positief (tegen + 277K in 2016). Het bestuur is zeer tevreden met deze prestatie”.
Door de samenhang Schap en BV zoals beschreven onder argument 1 lukt is het ook in 2019 mogelijk om zonder extra gemeentelijke bijdrage te kunnen opereren.
2. *Ook in 2019 kan het verwachte subsidietekort in het Schap op basis van voorliggende conceptbegroting worden opgevangen door de BV waardoor de financiële stabiliteit van het bedrijf gegarandeerd is.*
 - 1.1. In de conceptbegroting 2019 verwacht het Schap een tekort van € 785k. Tomingroep BV garandeert een nihil resultaat van dit tekort door een garantiebijdrage aan het Schap van eenzelfde bedrag. Deze bijdrage kan worden bekostigd uit positieve resultaten van de BV en/of uit het voldoende eigen vermogen van de BV.
 - 1.2. Tomin BV biedt banen voor inwoners uit de regio met een uitkering op grond van de Participatiewet aan in één van de businessunits. Hierdoor is groei in de BV mogelijk en kan de benodigde omzet gerealiseerd worden die nodig is om de aanvulling op het tekort in het Schap aan te vullen.
3. *Regionaal is de advisering afgestemd en bestuurlijk positief gereageerd op de voorliggende conceptbegroting.*
De voortgang in de doorontwikkeling van Tomin BV en de zorg voor de kwetsbare doelgroep in het Schap zijn gebaat bij eenduidigheid en rust in de regionale samenwerking. Daarom wordt zowel ambtelijk als bestuurlijk intensief samengewerkt. Ook is in 2017 een ambtelijke regiegroep ingesteld die samenwerkt met Tomin om nog meer lijn in de samenwerking te brengen zodat bestuurders in het Algemeen Bestuur zich goed voorbereid en geadviseerd voelen.
4. *De genoemde positieve en kritische punten in de bestuurlijke reactie van Hilversum op het bedrijfsplan van Tomin BV worden in de zienswijze op de begroting overgenomen vanwege de financiële relatie Schap-BV:*
 - Groei werkgelegenheid van ruim 1600 mensen waarvan ruim 1000 in de sociale werkvoorziening, naar ruim 1700 mensen in 2022.
 - Zorg voor de financiële stabiliteit van het bedrijf Tomin is in het bedrijfsplan gedekt en deze zorgt ook voor stabiliteit in het Schap.
 - In het bedrijfsplan van Tomin BV is voldoende aandacht voor de werknemers in de sociale werkvoorziening (SW) die een dienstverband hebben met het Werkvoorzieningsschap Tomin (‘Schap’). Voor deze groep daalt de rijkssubsidie. Sw’ers hebben een werkplek in één van de Tomin bedrijven (de BV). Deze groep is daarbij vooral aangewezen op beschut en begeleid werk. Dit werk wordt gevonden in de minder rendabele bedrijfsonderdelen (hogere bedrijfskosten door bijvoorbeeld meer begeleiding). Om dat de komende jaren ook financieel mogelijk te blijven maken zijn in het bedrijfsplan plannen opgenomen voor meer omzet door groei in kansrijke bedrijfsonderdelen en door het ontwikkelen van nieuwe bedrijfsonderdelen.

- De nieuwe raad en een nieuw college van Hilversum kunnen in de nieuwe constellatie heroverwegen en/of nieuwe keuzes kunnen zich voordoen over de rol van Tomin in de inclusieve arbeidsmarkt en in het geheel van samenwerking in re-integratie en participatie.
- Voor het college staat voorop dat de gemeenteraad van Hilversum haar controlerende rol goed kan uitvoeren als de raad over alle informatie beschikt. Maar ook door zich een mening te kunnen vormen over die informatie, los van rollen en bevoegdheden. Het college heeft het bedrijfsplan daarom aan de raad toegezonden.
- Het bedrijfsplan bevat een businessmodel dat ook op de langere termijn een gezond financieel resultaat laat zien. Maar: de aannames over bijvoorbeeld prijsontwikkeling, ontwikkeling arbeidsmarkt en prijsindexering bevatten onzekerheden dus een jaarlijkse monitoring van concrete resultaten is een vereiste voor het college van Hilversum. Dit punt komt daarom ook nu in de zienswijze terug.
- Voor de vertaling naar concreet te realiseren prestaties zal een apart traject moeten volgen. Het college vindt het expliciet nodig om ambities te vertalen naar SMART prestaties die jaarlijks te monitoren zijn. Toegezegd is daarom dat dit traject separaat opgezet wordt.

5. *In de zienswijze worden bovenstaande opmerkingen verwoord en daarnaast twee aanvullende kritische punten geadresseerd aan het Algemeen Bestuur:*

- a. De hoogte van het eigen vermogen van Tomin BV.
- b. De systematiek van verdeling van winsten via het Schap in plaats van naar rato van gemeentelijke bestedingen.

Deze beide punten worden onder het kopje kanttekeningen verder toegelicht.

Kanttekeningen

1. *De kritische samenhang tussen Schap en BV bevat per definitie een kwetsbaarheid.*
De subsidie in het Schap wordt geleidelijk aan verlaagd vanuit het Rijk. Deze afbouw stopt na 2020. Door het gekozen mechanisme van compensatie vanuit de omzet uit Tomin BV, bestaat een afhankelijkheid. Dit is geen financieel risico. Er is voldoende eigen vermogen en gemeente leveren geen extra financiële bijdrage aan de sociale werkvoorziening.
2. *Koerswijziging in Tomin BV om het negatieve financieel meerjarenperspectief om te buigen in het Schap is recent dus moet zich nog bewijzen.*
De begroting 2019 laat zien dat vanaf 2019 bij gelijkblijvend beleid het negatief meerjarenperspectief uit 2017 is bijgesteld door de gewijzigde koers uit de bestuursopdracht en het bedrijfsplan. De resultaten van deze koerswijziging moeten zich uiteraard nog bewijzen.
3. *Door de constructie Schap-BV ontstond in het verleden het gevoel van 'te weinig grip' bij college en raad.*
Daarom heeft Hilversum om aanvullende prestatieafspraken en monitoring gevraagd. Deze aanbeveling is overgenomen door Tomin. Voor het college staat voorop dat de gemeenteraad van Hilversum haar controlerende rol goed kan uitvoeren door alle informatie te hebben, ook al heeft de raad geen directe zeggenschap over de BV. Maar ook door zich een mening te kunnen vormen over die informatie, los van rollen en bevoegdheden in Schap of BV. Het college heeft daarom het bedrijfsplan ook aan de raad toegezonden.
4. *Landelijke ontwikkelingen in de rijkssubsidie hebben invloed op de begroting van het schap waar gemeenten geen invloed op hebben.*
Door grotere aantallen mensen in de sociale werkvoorziening dan waarmee rekening is gehouden door het Rijk, lijken alle gemeenten rekening te moeten houden met een tegenvaller te maken de komende jaren. Deze ontwikkeling kan op basis van veronderstellingen niet verwerkt worden in deze begroting.

5. *In de jaarrekening 2017 is te zien, dat het eigen vermogen van Tomin BV gegroeid is naar boven de 20 mln.*
Dit is boven de noodzakelijke buffer. Het komend jaar dient in het Algemeen Bestuur dit punt geadresseerd te worden omdat hierin keuzes mogelijk zijn.
6. *De winsten uit de BV vloeien terug naar het Schap en worden daar samengevoegd met het resultaat van het Schap.*
Daarna vindt via het Schap een eventuele verdeling plaats tussen gemeenten van de uiteindelijke winst. Dit betekent dat ongeacht welke gemeente in welke mate door het investeren van gemeentelijke opdrachten heeft bijgedragen aan de winst, de eventuele uitkering vanuit het Schap gebeurt. Ook dit punt verdient de aandacht van het Algemeen Bestuur.
7. *De nieuwe raad en een nieuw college van Hilversum kunnen uiteraard in de nieuwe constellatie heroverwegen en/of nieuwe keuzes maken.*
Op grond van het huidige meerjarenperspectief en de ingezette doorontwikkeling is dat nu niet aannemelijk. Voor de medewerkers van Tomin is na alle veranderingen in 2017 rust en duidelijkheid van groot belang.

Financiën

1. *Het geconsolideerd jaarresultaat van het Schap over 2017 is positief. Zie hiertoe ook de inleiding van de jaarrekening van het Schap over 2017: “het netto resultaat van het Werkvoorzieningsschap Tominggroep bedraagt hiermee voor 2017 307K positief (tegen + 277K in 2016). Het bestuur is zeer tevreden met deze prestatie”.*
Aandacht vraagt de hoogte van het eigen vermogen van de BV. Dit is gestegen tot boven de 20 mln. In 2018 is het goed om hierover in het AB in gesprek te gaan; hoe wenselijk of nodig is het dat het eigen vermogen boven de norm is gestegen. Dit is in de zienswijze verwerkt.
2. *De begroting is gebaseerd op de geldende afspraken tussen gemeenten en het Schap:*
- Gemeenten stellen in 2019 een WSW budget van € 24.995 per SE¹ beschikbaar aan Tominggroep. Dit is een aanname want het definitieve bedrag per SE voor 2019 wordt in het najaar van 2018 bepaald door het ministerie.
 - Het budget wordt door het Rijk 1 op 1 beschikbaar gesteld aan gemeenten. Voor 2018 is dit voor Hilversum €6,4 mln., en voor 2019 €5,9 mln.
 - Door de teruglopende Sw-populatie wordt in de begroting voor 2019 uitgegaan van een WSW bezetting die ultimo 2018 3,5 % lager is dan de verwachte bezetting per ultimo 2017. Het aantal Fte's wordt in 2019 verondersteld verder te dalen met -4,4% naar 768,8 FTE per 31 december 2019.
 - De begroting van de loonkosten voor 2018 is gebaseerd op 768,8 FTE (WSW) gemiddeld.
 - Er wordt uitgegaan van een stijging van de loonkosten met 1,5 %. (aanpassingen cao SW)
 - De volgende verrekening tussen Tominggroep BV en het Schap per sw'er vindt plaats :
 - De BV betaalt aan het Schap voor de sw-medewerkers een loonwaarde van gemiddeld 22%. In 2019 gaat het om een bedrag van € 4,2 mln.
 - Het Schap betaalt aan de BV een begeleidingsvergoeding van € 2,7 mln (dit bedrag is inclusief kosten voor dienstverlening van de BV zoals salarisadministratie financiën, automatisering en P&O en ondersteunende activiteiten).
3. *Blijft er na de consolidatie van resultaten tussen Schap en BV nog winst bij de BV over, dan vloeit deze terug naar het Schap.*
Vervolgens kan aan de deelnemende gemeenten (volgens een vooraf vastgestelde verdeelsleutel) teveel betaalde subsidie sw worden gerestitueerd. Dit uiteraard mits de financiële positie en de solvabiliteit van de BV dat toelaten. Hiervoor bestaat geen vaste afspraak dus dit is een besluit van het Algemeen Bestuur. De Participatiewet maakt dit mogelijk omdat middelen niet terug hoeven naar het Rijk. Zoals gesteld onder kanttekeningen, verdient deze systematiek nadere aandacht van het Algemeen Bestuur.

¹ SE= Standaard eenheid. Een standaardeenheid (SE) is een eenheid die overeenkomt met een arbeidsplaats voor een werkweek

Uitvoering

1. De concept begroting wordt in de commissie verbonden partijen van 23 mei a.s. besproken.
2. Het advies is bijgaande zienswijze in te dienen. Deze zienswijze dient uiterlijk 8 juni 2018 aangeboden moeten worden aan het Algemeen Bestuur van de Tomingroep. Dat is voor de bestuurlijke processen in Hilversum niet haalbaar indien een aanvullende raadsbehandeling gewenst is. De raad stelt dan de zienswijze definitief vast in de raadsvergadering van 4 juli a.s. Daarom zal de Hilversumse zienswijze worden gegeven onder het voorbehoud van deze raadsbehandeling en is de tijdige aanlevering van de begroting bij de Provincie Noord-Holland inclusief de zienswijze van Hilversum geborgd.
3. Aan het Werkvoorzieningsschap Tomin wordt gecommuniceerd dat de Hilversumse zienswijze op 4 juli 2018 behandeld zal worden en dat de zienswijze onder dat voorbehoud gegeven wordt.
4. Na behandeling in het AB Tomin wordt de begroting vóór 1 augustus aan de Provincie aangeboden en ontvangt de gemeenteraad ter kennisname een kopie van de vastgestelde begroting.

Burgemeester en wethouders van Hilversum,

de gemeentesecretaris, de burgemeester,

D. Emmer

P.I. Broertjes

Bijlage(n)

1. Conceptbegroting Werkvoorzieningsschap Tomingroep 2019
2. Jaarstukken en accountantsverklaring Werkvoorzieningsschap 2017.
3. Concept zienswijze gemeenteraad Hilversum
4. Toelichting relatie Schap-BV
5. Nadere toelichting Hilversum